

Roll No. :

Total No. of Questions : 12]

[Total No. of Printed Pages : 3

APF-2046

M.A. (Final) Examination, 2022

SANSKRIT

Paper - IX

[वर्ग (आ) वैदिक धर्म का तुलनात्मक विवेचन एवं देवशास्त्र]

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 100

खण्ड-अ

(अंक : 2 × 10 = 20)

नोट :- सभी दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 50 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

खण्ड-ब

(अंक : 8 × 5 = 40)

नोट :- सात में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 200 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है।

खण्ड-स

(अंक : 20 × 2 = 40)

नोट :- चार में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 500 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 20 अंक का है।

खण्ड-अ

1. सर्वेषां प्रश्नानामुत्तराणि देयानि (शब्दसीमा-50 शब्दाः)।

(i) 'वेदोऽखिलो धर्ममूलम्' इति विवेच्यताम्।

(संस्कृतेन)

(ii) 'सर्वं ज्ञानमयो हि सः' इति स्पष्टीकुरुत।

(संस्कृतेन)

BR-584

(1)

APF-2046 P.T.O.

- (iii) 'वेदेषु कस्य देवस्य प्राधान्यम्' विवेच्यताम्।
- (iv) पृथिवीस्थानीय देवानां परिचयः दीयताम्।
- (v) प. मधुसूदन ओझा महोदयस्य परिचयः दीयताम्।
- (vi) महीधरस्य वेदभाष्यस्य काः विशेषताः ?
- (vii) वृहद्देवता ग्रन्थस्य मंगलाचरणे केषां स्तुतिः विहिताः ?
- (viii) वृहद्देवता ग्रन्थस्य रचयिता कः मन्यते ?
- (ix) ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकायाः प्रणेता कः ?
- (x) ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकानुसार ईश्वरस्य नित्यविद्या का ?

खण्ड-ब

अधोलिखितेषु केचन पञ्चस प्रश्नाः समाधेयाः। पञ्चमः षष्ठः च प्रश्नौ अनिवार्यौ स्तः। (शब्दसीमा-
200 शब्दाः)।

2. वैदिकधर्मस्य उत्पत्ति विवेचनीया।
3. वैदिकदेवशास्त्रस्य ईश्वरविषयकं मतं सोद्धारणं सप्रमाणं च विवेचयत।
4. वैदिकभाष्यकारण-सायणस्य मेक्समूलस्य च तुलनात्मक विवेचनं क्रियताम्।
5. निम्नलिखित मन्त्रस्य सप्रसङ्ग व्याख्या संस्कृतेन कार्या—
प्रत्यक्षं देवतानाम यस्मिन्मन्त्रेऽभिधीयते।
तामेव देवतां विद्यान् मन्त्रे लक्षण सम्पदा ॥
6. 'वेदेषु सर्वा विद्याः सन्त्याहोस्विन्नेति इति' दयानन्दमतानुसारं संस्कृतेन प्रतिपाद्यताम्।
7. "ईश्वरस्य सकाशाद् वेदानामुत्पत्तौ सत्यां स्वतो नित्यमेव भवति, तस्य सामर्थ्यस्य नित्यत्वात्।" इति
ऋग्वेदादिभाष्यभूमिकामधिकृत्य समीक्ष्यताम्।

8. निम्नलिखित मन्त्रस्य व्याख्या कार्या—

मन्त्राः नाना प्रकाराः स्युर् दृष्टा ये मन्त्रदर्शिभिः।

स्तुत्या चैव विभूत्या च प्रभावात् देवतात्मनः॥

खण्ड-स

कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लेख्यम् (शब्दसीमा-500 शब्दाः)।

9. आधुनिकसन्दर्भेषु वैदिक सिद्धान्तानां महत्त्वं उपादेयतां च प्रतिपाद्यताम्।
10. वेदभाष्यकारेषु तिलकस्य वैशिष्ट्यं स्थानं च निर्धारयत।
11. वृहद्देवता ग्रन्थस्य वैदिक वाङ्मये वेदार्थावबोधने च महत्त्वं प्रतिपादयत।
12. दयानन्दमतेन वेदस्य चत्वारः विषयाः विवेचनीयाः।